

Locatie: Dutry van Haeftenstraat te Haaften (GL)
Datum: 13 juni 2012
Projectnummer: 211x03174
Opgesteld door: P. Maas – Ecoloog ruimtelijke ordening

Natuurbescherming in Nederland

De bescherming van de natuur is in Nederland vastgelegd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet. Deze wetten vormen een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast vindt beleidsmatige gebiedsbescherming plaats, o.a. door middel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die is geïntroduceerd in het 'Natuurbeleidsplan' (1990) van het Rijk en op provinciaal niveau in de Structuurvisie en Verordening Ruimte is vastgelegd.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden en de Beschermde natuurmonumenten. De Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in Nederland gecombineerd als Natura 2000-gebieden aangewezen. Als er naar aanleiding van projecten, plannen en activiteiten mogelijk kerwijs significante effecten optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden. Projecten, plannen en activiteiten die mogelijk een negatief effect hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied (of Beschermde Natuurmonument) zijn vergunningsplichtig.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, libellen en vlinders, op enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten (uit de groepen kevers, mieren, schelp- en schaaldieren) en op een honderdtal vaatplanten. Voor alle soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en

dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet naast de zorgplicht ook rekening gehouden worden met de juridisch zwaarder beschermde soorten uit 'tabel 2', de bijlage 1 soorten van het besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, de soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (tezamen tabel 3) en met alle vogels. Van deze laatste groep is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en een lijst met vogels waarbij inventarisatie gewenst is. Komen soorten van de hierboven genoemde beschermingsregimes voor dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Tre- den er effecten op dan dient er gekeken te worden of er passende maatregelen getroffen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, de huidige staat van instandhouding mag hier- bij niet in het geding zijn.

Provinciaal beleid

De EHS is een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindings- zones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen na- tuur en verbindingszones tussen de gebieden. Ook de beheergebieden voor agra- risch natuurbeheer behoren tot de EHS. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) heeft als doel verlies van natuur- en landschapswaarden tegen te gaan. De feitelijke be- leidsmatige gebiedsbescherming vindt plaats middels de uitwerking van het provin- ciaal beleid in de gemeentelijke bestemmingsplannen. Binnen de ecologische hoofd- structuur geldt de 'nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat bestemmingswijziging niet mogelijk is, als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied worden aangetast. Afwijken van deze regel is alleen mogelijk als het maatschappe- lijk belang groot is en er geen reële alternatieven zijn.

Het doel van de ecologische hoofdstructuur is om te komen tot duurzame populaties van kwetsbare planten en diersoorten. Om de planten- en diersoorten gezond en veerkrachtig te houden, moeten ze in verschillende leefgebieden kunnen voorko- men. Dit is belangrijk voor de voortplanting; het bevordert de genetische variatie binnen een soort. Soorten hebben zo meer overlevingskansen en meer uitwisse- lingsmogelijkheden. De Gelderse Manifestpartners (natuur- landbouw- landschaps- organisaties én de waterschappen) en de provincie Gelderland zijn het op 12 de- cember 2011 voorlopig eens geworden over een nieuwe conceptkaart voor de Eco- logische Hoofdstructuur (EHS) in Gelderland.

Aanleiding en werkwijze

Op de initiatieflocatie zijn opgaande begroeiingen en te slopen bebouwingen aan- wezig. De ontwikkeling kan hierdoor effect hebben op aanwezig flora (begroeiin- gen) en fauna (o.a. vleermuizen en broedvogels). In het kader van de juridisch-

planologische procedure is een toetsing aan de Flora- en faunawet verplicht. Middels een verkennend flora- en faunaonderzoek is een beoordeling gemaakt van de effecten die het plan zal hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt duidelijk of het plan in overeenstemming is met de natuurwetgeving.

In het verkennend natuurwaardenonderzoek zijn de gevolgen van de ruimtelijke ingreep afgezet tegen de aanwezige natuurwaarden vanuit de Flora- en faunawet en planologisch beschermde natuurwaarden. Deze werkwijze vloeit voort uit de 'Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie van LNV van september 2009. Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden is op 13 juni 2012 door een ecooloog van BRO¹ een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied. Mogelijke verblijfplaatsen en sporen van dieren zijn onderzocht. Naast een veldbezoek is er een bronnenonderzoek gedaan. Voor dit bronnenonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare gegevens, zoals algemene verspreidingsatlassen. Aan de hand van het uitgevoerde onderzoek is vervolgens een inschatting gemaakt van de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op beschermde natuurwaarden.

Beschrijving van het plangebied

Huidige situatie

Het plangebied is gelegen in het noordelijk deel van de kern Haaften (gemeente Neerijnen). Het plangebied wordt aan de noordzijde begrensd door woonbebouwing, aan de oostzijde is de openbare bibliotheek 'Rivierenland' gevestigd, aan de zuidzijde is de ontsluitingsweg Dutry van Haftenstraat gelegen en aan de westzijde is eveneens woonbebouwing gelegen. Het plangebied zelf is in de huidige situatie voornamelijk bebouwd en is omringd door openbaar groen. Het gaat hier om seniorenwoningen, bestaande uit één bouwlaag en zadeldak. De woningen zijn omringd door openbaar groen, met name grasveld en enkele bomen. Op het terrein zijn daarnaast enkele parkeervakken gelegen. De Amersfoortcoördinaten van het midden van het onderzoeksgebied zijn 142,9-425,8². De ligging en globale begrenzing van het plangebied zijn te zien in de onderstaande afbeeldingen.

¹ BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EL&I genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

² De getallen staan respectievelijk voor de x-coördinaat en de y-coördinaat van de linkerbenedenhoek van het betreffende kilometervak.

Ligging van het plangebied in het centrum van Haaften (gemeente Neerijnen).

Toekomstige situatie

Het plan omvat de sloop van de bestaande seniorenwoningen. Op het perceel worden 11 nieuwe seniorenwoningen gerealiseerd in een hofstructuur. De woningen worden gesitueerd rondom een centrale parkeerplek. Het aangrenzende perceel met openbare bibliotheek wordt op termijn herontwikkeld. In de positionering van de nieuw te realiseren woningen blijft een relatie met de Dutry van Haaftenstraat behouden. De zijgevels van de woningen grenzend aan de straat worden in de uitwerking van het plan zodanig vormgegeven dat de hoofdentree naar de straatzijde worden gepositioneerd. Op de volgende pagina is de inrichtingsschets voor de toekomstige inrichten van het plangebied opgenomen.

Overzichtkaart van de toekomstige situatie en inrichting in het plangebied aan de Dutry van Haaftenstraat te Haaften in de gemeente Neerijnen; het terrein wordt opnieuw ingericht, hiervoor worden de huidige woningen gesloopt en aanwezige opgaande structuren gerooid.

Natuurwaardenbeschrijving plangebied en effectbeoordeling

Natuurbeschermingswet

Het projectgebied ligt buiten de invloedssfeer van door de Natuurbeschermingswet beschermde gebieden. Het dichtstbijzijnde wettelijk beschermde natuurgebied, het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal', ligt op meer dan 2 kilometer afstand van het projectgebied. Gezien de barrières tussen dit natuurgebied en het plangebied, en de reikwijdte van de ingrepen, zijn mogelijk versturende effecten van de ruimtelijke ontwikkeling redelijkerwijs uit te sluiten. Vanuit het project hoeft geen rekening gehouden te worden met de wettelijke gebiedsbescherming.

Planologisch beschermde natuurwaarden

Het plangebied ligt binnen de stedelijke contour en geheel buiten de Ecologische Hoofdstructuur zoals deze is vastgesteld door provincie Gelderland. Door de ontwikkeling zullen derhalve geen wezenlijke kenmerken van de EHS worden aangetast. In de planvorming voor het gebied hoeft geen rekening gehouden te worden met planologische bescherming van natuurwaarden.

Vaatplanten

In het ontwikkelingsgebied zijn geen natuurlijke beplantingen aanwezig. Aanwezige groenwaarden bestaan uit de tuinbeplantingen rondom de te slopen seniorenwoningen. Er zijn daarnaast enkele groenstroken aanwezig. Dergelijke groenwaarden zijn niet beschermd onder de Flora- en faunawet. De buitenzijde van de te slopen bebouwing is geïnspecteerd op het voorkomen van bijzondere muurvegetaties, deze waren afwezig. Door het huidige gebruik, de aanwezige verhardingen en inrichting van het plangebied zijn er geen geschikte standplaatsen voor bijzondere of strikt beschermde plantensoorten aanwezig. Door de ruimtelijke ontwikkeling zijn er geen negatieve effecten te verwachten op streng beschermde plantensoorten.

Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied zullen slechts marginaal enkele algemeen beschermde grondgebonden diersoorten voorkomen, door de ligging is het gebied slechts beperkt geschikt voor kleinere soorten zoals algemene muizen, spitsmuizen en egels. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. Op basis van algemene verspreidingsgegevens en habitatvoorkeur is het voorkomen van grondgebonden strenger beschermde soorten, zoals steenmarter en eekhoorn, binnen het plangebied redelijkerwijs uit te sluiten. Het gebied heeft, mede door haar ligging en het huidige gebruik, voor deze soorten geen waarde als vast leefgebied of onderdeel daarvan. Bij de planvorming hoeft derhalve geen rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van streng beschermde grondgebonden zoogdiersoorten.

Vleermuizen

Tijdens het veldbezoek is gelet op de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen, zoals bijvoorbeeld holle bomen en gebouwen. De te slopen woningen zijn in potentie geschikt als vaste rust- of verblijfplaats voor vleermuizen. Er zijn een aantal potentiële invliegopeningen in de te slopen bebouwing waargenomen. Het voorkomen van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen is derhalve niet uit te sluiten. Het plangebied is slechts matig geschikt als foerageergebied voor vleermuissoorten. Gezien het geringe oppervlak van het gebied is de kans daarnaast klein dat het een essentieel foerageergebied betreft. Lijnvormige elementen in de vorm van opgaande structuren (o.a. bomenlanen) zijn niet aanwezig, waarmee vliegroutes van vleermuizen kunnen worden uitgesloten. De ontwikkeling heeft naar verwachting geen effect op huidig foerageergebied of vaste vliegroutes van vleermuizen.

Omdat momenteel nog geen concrete datum voor de sloop voorzien is, is in het kader van het bestemmingsplan geen vervolgonderzoek uitgezet. De onderzoeksplicht en eventueel te nemen maatregelen worden gekoppeld aan de vergunning voor de sloop van de bebouwing. In het kader van de bestemmingsplanprocedure is het van belang of de uitvoerbaarheid van het plan in het geding komt bij het eventuele voorkomen van vleermuizen in de bebouwing. In de praktijk blijkt dat voor verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen, die in de seniorenwoning kunnen voorkomen, het vrij eenvoudig is om maatregelen te nemen om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. De uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan komt daarom niet in het geding.

Vogels

Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen volgens de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het Ministerie van LNV (2009), die in het plangebied verwacht kunnen worden zijn huismus en gierzwaluw. De genoemde soorten zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen. De nestplaatsen of sporen daarvan zijn in het plangebied niet aanwezig. Door de aanwezigheid van opgaande beplantingen is het te verwachten dat algemene vogelsoorten in en direct rondom het plangebied nestelen. Broedgevallen mogen te allen tijde niet verstoord worden, ook buiten het 'algemene' broedseizoen van maart tot september. Er hoeft in de planvorming geen rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van vogelsoorten waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is, wel dient bij de uitvoering van de werkzaamheden rekening gehouden te worden met broedende vogels.

Vissen, amfibieën en reptielen

In het plangebied zijn geen oppervlaktewateren aanwezig. De aanwezigheid van vissen of voortplantingsplaatsen van amfibieën is daarmee op voorhand uit te sluiten. Als leefgebied voor amfibieën en reptielen is het plangebied door de aanwezige verhardingen en de ligging in het centrum van Haaften niet geschikt. Voor strikt

beschermde amfibie- of reptielsoorten zijn er geen geschikte biotopen aanwezig. Er hoeft in de planvorming geen rekening gehouden te worden met (beschermde) vissen, amfibieën of reptielen.

Beschermde ongewervelde diersoorten

Voor beschermde ongewervelde soorten heeft het plangebied geen waarde door het ontbreken van geschikte biotopen en vegetaties. Het voorkomen van beschermde ongewervelde soorten is hierdoor met voldoende zekerheid uit te sluiten omdat dergelijke soorten zeer specifieke eisen aan hun leefomgeving stellen. Derhalve zijn negatieve effecten op deze soortgroep redelijkerwijs niet te verwachten.

Conclusie en aanbevelingen

Een nader onderzoek naar het voorkomen van vaste rust- en verblijfplaatsen voor vleermuizen in de te slopen bebouwingen in het plangebied wordt in dit geval noodzakelijk geacht. Omdat momenteel nog geen concrete datum voor de sloop voorzien is, is in het kader van het bestemmingsplan geen vervolgonderzoek uitgezet. De onderzoeksplicht en eventueel te nemen maatregelen worden gekoppeld aan de vergunning voor de sloop van de bebouwing. De uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan komt daardoor niet in het geding.

Wanneer vervolgonderzoek naar vleermuizen wordt uitgevoerd, dient dit te voldoen aan de meest recente versie van het Vleermuisprotocol. Dit onderzoeksprotocol is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus in samenwerking met de Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereniging. Het onderzoek zal moeten plaatsvinden in de periode mei tot oktober. Wanneer vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen verdwijnen, kan er vaak door middel van passende mitigerende maatregelen voor worden gezorgd dat overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen.

Voor alle soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. Vanwege het voorkomen van broedvogels in de opgaande structuren rondom het plangebied is het voor het plan vanuit de Flora- en faunawet nodig hiermee in de planvorming rekening te houden. In het algemeen kan worden gesteld dat ingrepen in een gebied tijdens het broedseizoen sterke negatieve effecten hebben op de meeste vogelsoorten door vernietiging van broedplaatsen en verstoring van de reproductie. Het is in de praktijk daarom namelijk niet mogelijk om een

ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van deze vogelnesten. Het is derhalve aan te bevelen om benodigde werkzaamheden uit te voeren in de periode dat de kans op broedende vogels het kleinst is. Dit is het geval in de periode september tot maart. Met inachtneming van deze voorwaarde kan de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling betreffende vogels in overeenstemming met de Flora- en faunawet uitgevoerd worden.